

DOUĂ TEZAURE VECHI ROMÂNEȘTI DESCOPERITE ÎN JUD. DÎMBOVIȚA

BUCUR MITREA
și VITALIE UMLAUF

În primăvara anului 1952, Cabinetul numismatic al Institutului de arheologie, pe atunci Muzeul Național de Antichități, a fost informat că pe teritoriul comunei Gura Șuții, jud. Dimbovița, s-au descoperit monede de argint din vremea lui Mircea cel Bătrîn. Conducerea instituției a delegat pe primul semnatar al acestor rânduri cu anchetarea pe teren a descoperirii. Obiectivele principale ce trebuiau urmărite constau în stabilirea pe teren a împrejurărilor și a punctului în care s-a efectuat descoperirea, a numărului monedelor aflate și strângerea, pe cât posibil, a tuturor pieselor.

Cercetarea pe teren a avut loc în iunie 1952. La Gura Șuții am primit primele informații de la Aristotel Ionescu, notar pensionar în comună. Lui îi datorăm informația că pe teritoriul amintitei localități s-au descoperit două tezaure monetare.

I. Primul tezaur s-a aflat pe teritoriul satului Sperieți, com. Gura Șuții, la punctul denumit de localnici „La Pămînturi”, pe lotul locuitorului Nicolae Dobre, între timp decedat. După informațiile primite de la soția sa, Lina N. Dobre, tezaurul monetar s-ar fi găsit înainte de cel de-al doilea război mondial. Monedele ar fi fost depozitate într-o oală de lut. Ea a fost spartă de fierul plugului, iar monedele risipite. Exemplele aflate au fost strînse de descoperitor, fără a putea să ni se comunice numărul lor. O parte din ele au fost răspîndite pe la vecini, rude sau cunoscuți. Cu sprijinul învățătorului Bădescu, locuitoarea Lina N. Dobre a consimțit să ne predea 67 monede din această descoperire.

La Cabinetul numismatic al Institutului monedele au fost curățite chimic, clasificate, cîntărite, descrise și înregistrate în inventarul instituției, sub nr. 373. Mai târziu ele au fost cedate Muzeului de istorie al României, unde se află înregistrate sub n-rele de Inv. 7091—7157.

Cercetînd împrejurările locului în care s-a descoperit tezaurul s-a putut preciza că la punctul „Pe ogoare”, aflător în apropierea „Puțului din Valea Ursoaiei”, s-au găsit fragmente ceramice. Unele erau confecționate din pastă aleasă, iar altele din pastă grosolană. Cîteva eșantioane au fost aduse la Institut.

II. Cel de-al doilea tezaur s-a descoperit pe teritoriul localității Gura Șuții. Din șoseaua Nucet-Gura Șuții se desprinde o ulicioară a comunei care se îndreaptă spre luncă. La capătul ei se află casele lui Vasile Vișan, iar la o distanță de aproximativ 2—300 m se găsește lotul lui Aristotel Ionescu, pe care s-au descoperit monedele. Împrejurările

în care s-a descoperit tezaurul au fost stabilite cu prilejul aceleiași deplasări. În timpul aratului, fierul plugului a scos pe brazdă monedele de argint. Copiii care se aflau prin apropiere s-au grăbit să strângă fiecare cât mai multe monede. Printre ei se aflau: Marin Tronaru, Gheorghe Dănescu, Dumitru A. Ionescu (nepotul lui Aristotel Ionescu). Prin copii, monedele au fost răspindite în sat. Astfel, electricianul Teodor Albișoru a achiziționat opt exemplare. Un număr neprecizat a ajuns în colecția profesorului A. Vasilescu din Tirgoviște. Am reținut doar două nume, dar numărul persoanelor care au primit monede din această descoperire este mult mai mare. Prin schimb ele au ajuns și în capitală. Numărul exemplarelor descoperite în asemenea condiții n-a putut fi precizat. În schimb data la care ar fi fost aflat tezaurul ar fi aproximativ 1937, după informațiile primite de la Aristotel Ionescu.

De pe locul pe care s-au aflat monedele au fost strinse fragmente ceramice care sugerau cel puțin trei etape de locuire, cea mai recentă fiind cea feudală.

Din acest tezaur au putut fi recuperate în total patru exemplare. Ele au fost descrise și înregistrate la institut sub Nr. Inv. 372, iar ulterior la Muzeul de istorie al României sub nr. 7087—7090.

1. TEZAURUL DE LA SPERIEȚI, COM. GURA ȘUȚII. INVENTARUL MONEDELOR

1. Av. Voievodul în picioare, cu coroana pe cap, mantie domnească pe umeri, ține în mîna dr. o lance în poziție verticală, cu vârful în sus, iar în st., globul cruciger. Pe margine, cerc perlat. Din legendă se mai poate desluși *iw...vaz*
Rv. Scut inclinat, cu primul cartier fasciat, al doilea plin, timbrat de un colț ornat cu o acvilă cu capul întors spre st. Din legendă se mai păstrează *iw...vaz* Cerc perlat. C.s.
AR. Ducat. 0,41 g; 14,60 mm.
2. Același, ca mai sus, dar av. *iw...rv.*
AR. Ducat. 0,42 g; 14,07 mm. C.s.
3. Același, ca mai sus, dar efigia și legenda în parte ștersă. Av. *...mv az*
Rv. Legenda slab imprimată. *iw...*
AR. Ducat. 0,42 g; 14,80 mm. C.s.
4. Același, ca mai sus, dar, av. *iw...III*
Rv. Efigia clară și din legendă se poate desluși *iw...vaz*
AR. Ducat. 0,51 g; 13,92 mm. C.b.
5. Același, ca mai sus, dar, Av. *iwma*
Rv. *iwma...v*
AR. Ducat. 0,37 g; 14,30 mm. C.b.
6. Același, ca mai sus. Av. Efigia clară, bine imprimată *iw...vaz*
Rv. *iwma...vaz*
AR. Ducat. 0,41 g; 14,30 mm. C, f.b.
7. Același, ca mai sus, dar, Av. *iwma...az*
Rv. Din efigie nu s-a imprimat vulturul. Legenda. *...mmavaz*
AR. Ducat. 0,44 g; 14, X 15 mm. C.b.
8. Același, ca mai sus, dar Av. *iwma...az*
Rv. Efigia clară și completă. Legenda *iwma...az*
AR. Ducat. 0,46 g; 14 x 15 mm. C.b.
9. Același, ca mai sus. Legenda *iwma...az*
Rv. *iwma...vaz*
AR. ducat. 0,45 g; 14 x 15 mm. C.b.
10. Același, ca mai sus, dar, Av. legenda *iwma...az* Rv. *iw...vaz*
AR. Ducat 0,41 g; 14,50 mm. C.sl.
11. Același, ca mai sus. Efigia clară. Av. legenda *iwma...az*
Rv. *iwma...vaz*
AR. Ducat. 0,35 g; 13 x 14,5 mm. C.b.
12. Același, ca mai sus, Av. legenda *wm...a*
Rv. Vulturul slab imprimat, iar legenda *iwma...vaz*
AR. Ducat. 0,39 g; 14 mm.
13. Același, ca mai sus, Av. legenda *iw...va* Rv. legenda *iw...vaz*
AR. Ducat 0,42 g; 15 mm. C.s.

14. Același, ca mai sus. Av. *iwma...v*
Rv. Ca mai sus, dar în cartierul II sigla „m” *ma...v*
AR. Ducat. 0,42 g; 14,60 mm. C.s.
15. Același, ca mai sus, dar, Av. *iwma...*
Rv. *iwmevaz* sigla în cartierul II.
AR. Ducat. 0,45 g; 15 mm. C.b.
16. Același, ca mai sus, dar, Av. *iwma...az*
Rv. *iw...vaz* Sigla în cartierul II.
AR. Ducat. 0,43 g; 14,5 mm. C.s.
17. Același, ca mai sus, dar legenda Av. *iwma...vaz*
Rv. Efigia și sigla, ca mai sus, iar legenda *iwma...vaz*
AR. Ducat. 0,41 g; 15 mm. C.b.
18. Același, ca mai sus, dar, Av. legenda *iwma...*
Rv. Ca mai sus, dar în cartierul al II-lea al scutului se află în locul siglei, o stea cu cinci colțuri și urme din legenda *...v...*
AR. Ducat. 0,37 g; 13, 85 mm. C.m.
19. Același, ca mai sus, dar Av. *iwma v...*
Rv. Ca mai sus, *iwma vaz*
AR. Ducat. 0,48 g; 15 mm. C.m.
20. Același, ca mai sus, dar Av. *iwma vaz*
Rv. *iwma...vaz*
R. Ducat. 0,39 g; 14,7 mm. C.b.
21. Același, ca mai sus, dar Av. *iwma...*
Rv. *iwma...*
AR. Ducat. 0,39 g; 14,6 mm. C.s.
22. Același, ca mai sus, dar Av. *iwma...vaz*
Rv. *iwma...*
AR. Ducat. 0,50 g; D 14,5 mm. C.b.
23. Același, ca mai sus, dar Av. *...vaz*
Rv. *iwma...*
AR. Ducat. 0,37; 13,65 mm. C.b.
24. Același, ca mai sus, dar Av. legenda *iaz*
Rv. *iwma vaz*
AR. Ducat. 0,51 g; 14,75 mm. C.sl.
25. Același, ca mai sus, dar Av. legenda *iwma...az*
Rv. legenda *iwma...vaz*
AR. Ducat. 0,33 g; 13,95 mm. C.b.
26. Același, ca mai sus, dar, Av. legenda *iwma*
Rv. legenda *iwma...vaz*
AR. Ducat. 0,43 g; 13,85 mm. C.S.
27. Același, ca mai sus, dar, Av. legenda *iw...*
Rv. Legenda *iw...vaz*
AR. Ducat. 0,44 g; 14,70 mm. C.s.
28. Același, ca mai sus, dar Av. legenda *vaz*
Rv. Legenda *iw...vaz* În cartierul II, sigla
AR. Ducat. 0,42 g; 4,1 25 mm. C.s.
29. Același, ca mai sus, dar legenda *mava...*
Rv. În primul cartier al scutului o stea cu cinci raze, iar cel de-al doilea cartier, fasciat. Legenda *...vaz*
AR. Ducat. 0,39 g; 14,27 mm. C.s.
30. Același, ca mai sus, dar Av. legenda *avaz*
Rv. Legenda *iwma*
AR. Ducat. 0,42 g; 13,65 mm. C.s.
31. Același, ca mai sus, dar, Av. legenda *iwma...vaz*
Rv. *iwma...*
AR. Ducat. 0,38 g; 14,40 mm. C.s.
32. Același, ca mai sus, dar Av. legenda *iwma...*
Rv. Slabe urme de legendă.
AR. Ducat. 0,35 g; 13,40 mm. C.m.
33. Același, ca mai sus, dar Av. legenda *...vaz*
Rv. legenda *iwma...vaz*
AR. Ducat. 40 g; 14,75 mm. C.s.
34. Același, ca mai sus, dar Av. legenda *iwma...vaz*
Rv. legenda *iwma...*
AR. Ducat. 42 g; 14,65 mm. C.md.
35. Același, ca mai sus, dar legenda Av. *iwma*
Rv. *iwma...*
AR. Ducat. 0,44 g; 14,33 mm. C.sl.
36. Același, ca mai sus, dar legenda Av. *iwma...a...*
Rv. Nu se mai văd urme din legendă.
AR. Ducat. 0,40 g; 14,40 mm. C.sl.
37. Același, ca mai sus, dar Av. legenda *iwma*
Rv. Legenda *iwma...*
AR. Ducat. 0,39 g; 14,90 mm. C.md.
38. Același, ca mai sus, dar pe Av., slabe urme din legendă fără a fi lizibile.
Rv. Legenda *iwma...vaz*
AR. Ducat. 0,29 g; 13,55 mm. C.sl.
39. Același, ca mai sus, dar legenda Av. *wmavaz*
Rv. Legenda *iwma...*
AR. Ducat. 0,39 g; 14,15 mm. C.sl.
40. Același, ca mai sus, dar Av. legenda *iwma...vaz*
Rv. Legenda *iwma...vaz*
AR. Ducat. 0,49 g; 14,05 mm. C.b.
41. Același, ca mai sus, dar, Av. Legenda *iwma...vaz*
Rv. Legenda *iwma...*
AR. Ducat. 0,46 g; 14,55 mm. C.s.

42. *Același*, ca mai sus, dar, Av. Legenda IWM...ar ag
Rv. Legenda IWMa...rag
AR. Ducat. 0,38 g; 14,75 mm. C.s.
43. *Același*, ca mai sus, dar, Av. Legenda IWM...a
Rv. Legenda IWM...aya
AR. Ducat. 0,40 g; 14,34 mm. C.s.
44. *Același*, ca mai sus, dar, Av. legenda IWM rag
Rv. Legenda IWM rag
AR. Ducat. 0,40 g; 14,05 mm. C.s.
45. *Același*, ca mai sus, dar, Av. Legenda Iarag
Rv. Legenda IWM rag
AR. Ducat. 0,46 g; 13,85 mm. C.b.
46. *Același*, ca mai sus, dar, Av. Legenda ...ar...g
Rv. Legenda IWM...aara
AR. Ducat. 0,45 g; 13,48 mm. C.s.
47. *Același*, ca mai sus, dar, Av. legenda IWM...g
Rv. Legenda ...marag
AR. Ducat. 0,43 g; 14,18 mm. C.s.
48. *Același*, ca mai sus, dar, Av. Legenda IWMa...
Rv. Legenda ...IWMa rag
AR. Ducat. 0,40 g; 14,45 mm. C.s.
49. *Același*, ca mai sus, dar, Av. Legenda IWMa
Rv. Legenda IWMarag
AR. Ducat. 0,44 g; 14,35 mm. C.s.
50. *Același*, ca mai sus, dar pe Av. din legendă nu se mai distinge nimic.
Rv. Legenda ...a.rag
AR. Ducat. 0,34 g; 14,37 mm. C.s.
51. *Același*, ca mai sus, dar, Av. Legenda I...r...ag
Rv. Legenda ...ar ag
AR. Ducat. 0,37 g; 14,70 mm. C.s.
52. *Același*, ca mai sus, dar, Av. Legenda IWMarag
Rv. Legenda IWMarag
AR. Ducat. 0,42 g; 14,65 mm. C.s.
53. *Același*, ca mai sus, dar, Av. Legenda ...arag
Rv. Legenda IWM...arag
AR. Ducat. 0,48 g; 14,43 mm. C.s.
54. *Același*, ca mai sus, dar, Av. legenda IWM...
Rv. Legenda IWM...arag
AR. Ducat. 0,40 g; 14,80 mm. C.s.
55. *Același*, ca mai sus, dar, Av. Legend IWMarag
Rv. Legenda I...marag
AR. Ducat. 0,37 g; 14,00 mm. C.s.
56. *Același*, ca mai sus, dar, Av. Legenda IWMarag
Rv. Legenda IWM...arag
AR. Ducat. 0,44 g; 14 mm. C.s.
57. *Același*, ca mai sus, dar, Av. Legenda IWM
Rv. Slabe și ilizibile urme din legendă.
AR. Ducat. 0,38 g; 13,64 mm. C.s.
58. *Același*, ca mai sus, dar pe Av. din legendă se mai distinge doar sigla a
Rv. Din legendă se mai văd doar I...ag
AR. Ducat. 0,42 g; 13,80 mm. C. și imprimarea sl.
59. *Același*, ca mai sus, dar, Av. Legenda ...arag
Rv. ...arag slabe urme de imprimare.
AR. Ducat. 0,38 g; 14,50 mm. C. sl.
60. *Același*, ca mai sus, dar Av. Legenda IWM...
Rv. Din legendă, doar I...M...
AR. Ducat. 0,45 g; 14,25 mm. Imprimarea slabă.
61. *Același*, ca mai sus, dar, Av. Legenda IWM...arag
Rv. Legenda IWMa arag scutul fasciat în cartierul I, al doilea plin.
AR. Ducat. 0,39 g; 15,20 mm. C.b.
62. *Același*, ca mai sus, dar, Av. Legenda IWMX...w . După ce s-a imprimat odată moneda a fost răsucită cu 180° și imprimată a doua oară. Efigia se distinge foarte bine. Rv. Legenda ...arag arag
AR. Ducat. 0,45 g; 14,75 mm. Imprimarea slabă. C.b.
63. *Același*, ca mai sus, dar, Av. Legenda I...a...arag
Rv. Dublă frapare. Legenda IWM...
AR. Ducat. 0,44 g; 14,60 mm. C.s.
64. *Același*, ca mai sus, dar, Av. Legenda I...IWM...rag
Rv. Legenda IWM...ag . Se observă urme din efigia voevodului cu lance, dovada că a fost imprimată mai întâi pe Av. și apoi pe Rv.
AR. Ducat. 0,41 g; 14,50 mm. C.s.

65. *Același*, ca mai sus, dar, Av. legenda IWM...ag
Rv. Legenda IWMa . Se văd urme din efigia domnitorului de pe av.
AR. Ducat. 0,40 g; 15,10 mm. C.s.
66. *Același*, ca mai sus, dar, legenda IWMa...ag Dublă batere.
Rv. Legenda IWM...ag
AR. Ducat. 0,48 g; 14,65 mm. C.m.
67. *Același*, ca mai sus, dar, Av. Legenda I...ag
Rv. Urme din legendă IWM...
AR. Ducat. 0,43 g; 13,70 mm. C.s.

II. TEZAURUL DE LA GURA ȘUTII

Catalogul monedelor recuperate

- Voievodul în picioare, cu coroana pe cap, mantia domnească pe umeri ține în mîna dr. o lance în poziție verticală, iar în mîna st., globul cruciger. Av. Legenda IWM...arag
Rv. Bustul lui Cristos în față cu nimf pe cruce, ține în mîna st. Evanghelia, iar cu dr. binecuvîntază. În cîmp, o stea cu cinci colțuri. Tot în cîmp, în st. și în dr. IC și XC.
AR. Ducat. 0,49 g; 16,10 mm. C.s.
- Același*, ca mai sus, dar pe av. legenda IWM...
Rv. Ca mai sus, dar lingă stea se mai vede o alta mai slab imprimată.
AR. Ducat. 0,58 g; 16,60 mm. C.s.
- Același*, ca mai sus, dar pe Av., legenda Rv. Foarte slab imprimat.
AR. Ducat. 0,52 g; 15,80 mm. C.m.
- Același*, ca mai sus, dar legenda IWM...
Rv. Incus.
AR. Ducat. 0,50 g; 15,90 mm. C.m.

Observații asupra monedelor din tezaure

Metalul întrebuintat la confecționarea monedelor este argintul. Ceea ce nu s-a făcut încă și rămîne să se întreprindă în viitor este precizarea titlului argintului prin metode moderne nedestructive. Operația, ce ar urma să fie efectuată pe o serie de tezaure de același fel, ne-ar putea furniza indicații utile asupra creșterii procentului de metal prețios și, poate, totodată, asupra unei cronologii mai fine a emisiunilor monetare în cadrul celei de a doua parte a domniei lui Mircea cel Bătrîn.

Întregul lot din tezaur cuprinde emisiuni, avînd același nominal, acesta fiind ducatul.

Tipul este și el unul singur. Pe Av. este înfățișată efigia lui Mircea, în ținută de ceremonie, iar pe Rv., un scut înclinat, timbrat de un coif ornat cu o acvilă. Legenda de pe toate monedele din tezaur este redactată în limba slavonă.

Conservarea monedelor. În aprecierea stării de conservare a ducăților din tezaure urmează să facem loc și uzurii ștanțelor monetare. Ele au „obosit” și uneori „oboseala” se reflectă destul de clar pe exemplarele descrise. Potrivit aprecierii noastre, consemnate la finele descrierii fiecărei piese, se ajunge la următoarea situație:

C.f.b.: nr. 6	1 exemplar	C.m.: nr. 18, 19, 32, 34, 37,
C.b.: nr. 4, 5, 7, 8, 9, 11,		66
15, 17, 20, 22, 23,		6 exemplare
25, 40, 45, 60,		C.s.l.: nr. 10, 24, 28, 35, 38,
61, 62	17 exemplare	39, 46, 47, 48, 55,
C.s.: nr. 1, 2, 3, 13, 14, 16,		56, 57, 58, 59, 65,
21, 26, 27, 29, 30,		67
31, 33, 41, 42, 43,		17 exemplare
44, 49, 50, 51, 52,		C.b.av. — m. (rv.), 12
53, 54, 63, 64	25 exemplare	1 exemplar
		Total 67 exemplare

Comparativ cu studiile de numismatică antică și bizantină, cercetarea în domeniul numismaticei feudale românești a progresat în ultima jumătate de veac prea puțin, dacă ne gândim nu numai la importanța informațiilor pe care această ramură a științei istorice le-ar fi putut din plin oferi pentru mai buna cunoaștere a României medievale, dar și la imensa cantitate de material monetar păstrată în marile colecții publice și rămasă încă nestudiată. În sensul celor afirmate mai sus, este destul să amintim că, exceptând propunerea avansată acum 40 de ani pentru întocmirea unui *corpus* al monedelor feudale românești¹, rămas și astăzi în stare de proiect, ori a realizării de către un colecționar bine intenționat a unui catalog², care, din păcate, reflectă adecvat în cuprinsul său nivelul de pregătire științifică al autorului și a unui număr de articole în care rigoarea științifică necesară nu atinge un prag acceptabil pentru cercetarea modernă, au rămas încă inedite majoritatea tezaurilor de monede feudale românești, descoperite pe parcursul acestui secol. Numai prin editarea științifică a tuturor tezaurilor cunoscute, publicare însoțită de o riguroasă analiză a structurii depozitelor monetare pe emitenți, tipuri și emisiuni, precum și de un corect studiu metrologic, în

Tabel I

Histograma greutăților monedelor din tezaurul de la Sperieți, com. Gura Șuții

Nr. crt.	Greutate	Nr. catalog	Total	Total grupă	
1	0,29	38	1	1	X
2	0,30		0		
3	0,31		0		
4	0,32		0		
5	0,33	25	1		X
6	0,34	50	1	2	X
7	0,35	11; 32	2		XX
8	0,36		0		
9	0,37	5; 18; 23; 51; 55	5		XXXXX
10	0,38	31; 42; 57; 59	4		XXXX
11	0,39	12; 20; 21; 29; 37; 39; 61	7	18	XXXXXXXX
12	0,40	33; 43; 44; 48; 54; 65	6		XXXXXX
13	0,41	1; 6; 10; 17; 64;	5		XXXXX
14	0,42	2; 3; 13; 14; 28; 30; 34; 52; 58	9		XXXXXXXXXX
15	0,43	16; 26; 47; 67	4		XXXX
16	0,44	7; 27; 35; 49; 56; 63	6	30	XXXXXX
17	0,45	9; 15; 46; 60; 62	5		XXXXX
18	0,46	8; 36; 41; 45	4		XXXX
19	0,47		0		
20	0,48	19; 53; 66	3		XXX
21	0,49	40	1	13	X
22	0,50	22	1		X
23	0,51	4; 24	2	3	XX
Total			67	67	

care să fie incluși și analizați adecvat toți indicatorii statistici, nu numai media și amplitudinea absolută, și, dacă este posibil, prin analize nucleare nedestructive, să se adauge și titlul fiecărei emisiuni³, ne putem forma o imagine corectă asupra avatarurilor numismaticei feudale românești și modul în care acestea reflectă realitățile economice și politice ale epocii. Și doar apoi cartarea fiecărui orizont de tezaure, științific stabilit, ca urmare a analizelor statistico-matematice, ne va putea indica direcția și aria fiecărei campanii militare care a dus la ascunderea și nerecuperarea grupului respectiv de depozite monetare.

Dorim ca în rîndurile ce urmează să arătăm celor interesați în aplicarea metodelor statistice în numismatica feudală românească un model de abordare a aspectului metrologic, chiar dacă noi analizăm statistic aici un tip și nu fiecare emisiune în parte, cum ar fi fost normal, deoarece populația statistică oferită de tezaurul de la Sperieți, com. Gura Șuții este numeric redusă, cauză care face ca rezultatele obținute să fie relative, fiind necesară confirmarea lor de viitoare cercetări efectuate pe populații statistice mai numeroase și astfel suficient de reprezentative pentru scopul urmărit.

Precedînd rezultatele metrologice oferite de monedele tip cavalier emise de Mircea cel Bătrîn din tezaurul de la Sperieți, com. Gura Șuții, ținem să subliniem contradicția dintre media obținută de noi și cea înscrisă pentru acest tip în Anexa III a lucrării *Sistemul bănesc al leului și precursorii lui*, I⁴, ceea ce ne obligă să punem sub semnul întrebării toate mediile ponderale calculate de autor pentru emisiunile monetare din Țara Românească.

Pentru aspectul metrologic al monedelor de tip cavalier emise de Mircea cel Bătrîn ce alcătuiesc tezaurul de la Sperieți, com. Gura Șuții, indicatorii tendinței centrale și variației oferă următoarele cifre:

1	Media	X	0,416 g
2	Mediana	Me	0,40 g
3	Modulul	Mo	0,42 g
4	Abaterrea standard	σ	0,04 g
		AS+	0,458 g
		AS-	0,373 g
5	Coefficientul de variație	V	10,18 %
6	Amplitudinea absolută	Aa	0,22 g
7	Amplitudinea relativă	Ar	52,85 %
8	Abaterrea maximă	d poz.	0,093 g
		d neg.	0,126 g
9	Asimetria	Kas	-0,10
10	Coefficientul de boltire	γ^2	necaculat

Cei trei indicatori ai tendinței centrale calculați pentru monedele acestui tezaur dovedesc prin cifrele foarte apropiate, diferența dintre medie și mediană și respectiv medie și modul oferind cifre de 0,016 g și -0,004 g., că pentru tipul cavalier greutatea standard a pieselor trebuie căutată în jurul cifrelor de 0,41-0,42 g. Dar atât diferența negativă dintre \bar{X} și Mo cit și coeficientul de asimetrie indică o puternică asimetrie de stînga a curbei cu o extindere a frecvențelor spre stînga, în cadranul monedelor cu o greutate mai mică decît media \bar{X} . De asemenea indicatorii variației, în primul rînd coeficientul de variație de 10,18%, cit și amplitudinea relativă de 52,85% indică o slabă omogenitate a populației. În același sens pledează și coeficientul de boltire, nenominalizat cînd aici, dar care ne dovedește că ne aflăm în prezența unei curbe a greutăților puternic platycurtică. S-ar putea ca aceste cifre să fie influen-

țate de slabă reprezentativitate a populației statistice analizate; deși nu trebuie exclusă nici posibilitatea, care va trebui verificată pe populații statistice mult mai numeroase, cu dispersia înregistrată să reflecte puținul interes acordat de meșterii monetari din Țara Românească pentru pregătirea flanurilor în cadrul unui sistem de batere *al marco*. Totuși și în aceste condiții un număr de 55 de monede sau 82,08% se încadrează în limitele abaterii standard de $\pm 0,04$ g, respectiv toate monedele între 0,37 g și 0,46 g.

În încheierea analizei metrologice a ducăților din tezaurul de la Sperieți, com. Gura Șuții dorim încă o dată să subliniem necesitatea abordării statistice a viitoarelor studii de numismatică feudală românească, singurul mod de a cunoaște corect și aprofundat aspectele acestui domeniu de cercetare.

Numărul restrins de monede ce ne-au stat la dispoziție din cel de-al doilea tezaur, cel de la Gura-Șuții nu îngăduie să facem aceleași observații amănunțite ca la cel de la Sperieți. În schimb ele vor fi posibile atunci când se va publica lotul de monede provenind din același tezaur, achiziționat de Muzeul de istorie al României.

NOTE

¹ O. Niescu, SMIM, 1, 1956, p. 285—323.

² O. Luchian în C. Buzdugan, O. Luchian și C. C. Oprescu, *Monede și bancnote românești*, București, 1977.

³ Constanța Știrbu și Paraschiya Stancu, CN, 4, 1982; dar este necesară întreprinderea analizelor neutronice în laboratoare înzestrate și cu etaloane argint, pentru a se obține rezultate într-adevăr corecte.

⁴ O. Niescu, în Costin C. Kirițescu, *Sistemul bănesc al leului și precursorii lui*, I, București, 1964, p. 367 și urm.

DEUX TRÉSORS ROUMAINS ANCIENS DÉCOUVERTS DANS LE DÉP. DE DÎMBOVIȚA

RÉSUMÉ

Les auteurs présentent deux trésors de monnaies en argent de Valachie émises par Mircea l'Ancien, découverts à Sperieți, com. Gura Șuții (67 ex.) et à Gura Șuții (4 ex.). Toutes les monnaies sont au type „chevalier”. Les auteurs réalisent une analyse métrologique de l'échantillon en établissant le poids moyen de 0,416 g qui est sensiblement plus haut que celui de 0,34 g établi antérieurement pour les émissions d'après 1386.

CONTRIBUȚII PRIVIND CIRCULAȚIA MONEDELOR MOLDOVENEȘTI ÎN ȚARA ROMÂNEASCĂ

ION STÎNGĂ

În colecția Muzeului Regiunii Porților de Fier din Drobeta-Turnu Severin se află un număr de șapte monede moldovenești grupate cronologic în a doua jumătate a sec. XIV și prima jumătate a sec. XV. Ele fac parte din colecția veche a muzeului și au fost descoperite în Turnu Severin sau în împrejurimi. Le adăugăm una care a fost descoperită întâmplător în perimetrul castrului Drobeta (nr. 7; colecție particulară).

Petru Mușat (1375—1391)

Groși

Av. +SIMPETRIE...WI; cap de bour; între coarne stea cu cinci raze; în dreapta semiluna, în stînga rozeta cu cinci petale.

Rv. +SI...LDAV...I, scut despîcat: I trei fascii, II șapte flori de crin.

1. AR ↓ 0,90 g; 17 mm. MBR, p. 45.

Av. +S...TRI...WOIW, ca mai sus.

Rv. +SIMOLD...., scut despîcat: I trei fascii, II șase flori de crin.

2. AR ↑ 0,80 g; 18 mm. MBR, p. 48.

Alexandru cel Bun (1400—1432)

Gros

Av. ANDRI....; cap de bour; între coarne stea cu cinci raze; în dreapta rozeta, în stînga semiluna.

Rv. Legenda ștearsă, scut despîcat: I trei grinzi, II flori de crin în număr neprecizat.

3. AR → 0,65 g; 17,5 mm. MBR, p. 60—61.

Jumătăți de groși anepigrafe

Av. Cap de bour, globulă în frunte, în rest ca mai sus.

Rv. Scut despîcat: I trei grinzi, II șapte flori de crin.

4. AE ↓ 0,92 g; 14 mm. MBR, p. 63, nr. 436.

Av. Ca mai sus.

Rv. Ca mai sus, dar la dreapta sigla A, florile de crin în număr neprecizat.

5. AE ↑ 0,57 g; 15 mm. MBR, p. 63, nr. 437.

Av. Ca mai sus.

Rv. Scut despîcat: I trei grinzi, II șase (?) flori de crin.

6. AE ↖ 0,82 g; 15 mm. MBR, p. 63.

Jumătăți de groși anepigrafe tip „Domn necunoscut”

Av. Cap de bour; între coarne o rozetă cu șase (?) petale; de o parte și de alta a botului cite o cruce cu brațele egale terminate în globule.

Rv. Siglă heraldică neprecizată: „trident” cu extremitățile terminate în globule și cu tija frîntă spre dreapta. În dreapta sus rozetă cu șase (?) petale, în stînga sus semiluna. Totul în cerc perlat.

7. Cupru argintat, ușor schifată, 0,23 g; 12 mm. Cf. MBR, p. 64. Moneda a fost